



Screening tuincentra en doe-het-zelfzaken 2022 in Vlaanderen en Brussel



Inhoud

1. Inleiding	3
2. Aanleiding	3
3. Bezochte centra	5
Tuincentra aangesloten bij een keten	5
Tuincentra onafhankelijk	6
Doe-het-zelfzaken.....	6
4. Aanpak	7
5. Resultaten.....	9
5.1. Advies van de verkoper bij vraag: ‘Wat kan ik doen om het onkruid nu weg te krijgen?’	9
5.1. Advies van de verkoper bij vraag: “Moet ik bijkomende voorzorgsmaatregelen nemen voor het veilig gebruik van de onkruidverdelger?”	11
5.1. Advies van de verkoper bij vraag: “Wat kan ik doen om te vermijden dat het onkruid terugkomt?”	13
5.2. Inventaris gereedschap ter bestrijding van onkruid	14
5.3. Verplichte communicatie	15
6. Conclusies	17
7. Aanbevelingen	18

Velt vzw

Vereniging voor Ecologisch Leven en Tuinieren
Uitbreidingstraat 392c,
2600 Berchem
www.velt.nu



Contactpersoon: Yacine Ryckebusch – yacine@velt.nu

Juni 2022

1. Inleiding



In maart 2021 lanceerde Velt, de Vereniging voor Ecologisch Leven en Tuinieren, de vijfjarige campagne [Doe het zonder](#). Met deze campagne wil Velt **tegen 2025 het gebruik van pesticiden bij particulieren, tuinaanemers, overheden en landbouwers sterk reduceren**. We willen dit bereiken door in te zetten op 3 sporen:

- De particuliere tuineigenaar bewustmaken van de gevaren van pesticiden en heel duidelijke en werkbare alternatieven aanbieden.
- De professionele gebruikers (tuinaanemers en landbouwers) en verkopers aansporen om te kiezen voor alternatieve middelen en methoden.
- De overheden aansporen om de wetgeving over gebruik van pesticiden te verstrengen en te handhaven, en binnen haar eigen werking ecologische alternatieven voorop te stellen.

2. Aanleiding

De screening van 30 tuincentra en doe-het-zelfzaken in Vlaanderen en Brussel kadert binnen de doelstelling van de Doe het zonder-campagne. Wanneer een particulier een probleem met onkruid ervaart, wordt dikwijls een oplossing gezocht in tuincentra of doe-het-zelfzaken. Het gebruik van onkruidverdelgers is **niet zonder risico's voor het milieu en onze gezondheid**. Daarom spreekt het voor zich dat de particulier op deze verkooppunten **voldoende geïnformeerd wordt over:**

- minder risicovolle **niet-chemische methoden ter bestrijding van onkruid**
- **preventieve maatregelen** voor het vermijden van onkruid
- **risico's van pesticidegebruik** voor gezondheid en milieu (gevaren, blootstelling, correcte opslag, gebruik, omgang met spuitresten en lege verpakkingen).

Velt verwacht dat bovenstaande informatie overgebracht wordt door een **actief advies** van een deskundige winkelmedewerker op de plaats van verkoop. Producenten van pesticiden vertellen vaak dat hun producten slechts beperkte gezondheidsrisico's hebben, op voorwaarde dat de gebruiker de veiligheidsmaatregelen strikt toepast. Maar kennen de verkopers deze maatregelen? En wijzen zij hun klanten hierop?

Alle verkooppunten van pesticiden zijn sinds [1 april 2022 verplicht](#) om nieuwe affiches op te hangen in de afdeling met pesticiden.



Deze posters geven info over de risico's bij het gebruik van pesticiden en duiden de alternatieve niet-chemische methoden om onkruid, slakken of insecten en ziektes te bestrijden. De poster rond risico's (*links*) dient verplicht opgehangen te worden. Van de drie posters rond alternatieven (*2^e links tot rechts*) dient 1 verplicht zichtbaar te zijn in het verkooppunt.

Om na te gaan of particulieren de informatie krijgen waar ze recht op hebben, deden wij een anonieme screening in 30 tuincentra en doe-het-zelfzaken in Vlaanderen en Brussel.

3. Bezochte centra

Tuincentra aangesloten bij een keten

Keten	Naam winkel	Provincie
Intratuin/Oh'Green	Zwijndrecht	Antwerpen
	Lovendegem	Oost-Vlaanderen
	Ninove	Vlaams-Brabant
Horta	Gooik	Vlaams-Brabant
	Maasmechelen	Limburg
Aveve	Bornem	Antwerpen
	Halle	Vlaams-Brabant
	Sint-Niklaas	Oost-Vlaanderen
	Brustem	Limburg
	Geraardsbergen	Vlaams-Brabant
Groendekor (Floralux)	Sint-Pieters-Leeuw	Vlaams-Brabant
EuroFlora	Sint-Niklaas	Oost-Vlaanderen

Tuincentra onafhankelijk

Naam winkel	Gemeente	Provincie
Vera tuincentrum	Overijse	Vlaams-Brabant
Genker Plantencentrum	Genk	Limburg
Planten Maes	Bornem	Antwerpen
Tuincentrum Kennes	Lier	Antwerpen
Tuincentrum Van Diest	Beersel	Vlaams-Brabant
Tuincentrum Vincent	Dendermonde	Oost-Vlaanderen
Tuincenter van Buynder	Temse	Oost-Vlaanderen
Tuincentrum Erica Garden	Ninove	Vlaams-Brabant

Doe-het-zelfzaken

Keten	Naam winkel	Provincie
Hubo	Lier	Antwerpen
	Lebbeke	Oost-Vlaanderen
	Dampoort	Oost-Vlaanderen
GAMMA	Gent	Oost-Vlaanderen
	Overijse	Vlaams-Brabant

Brico	Overijse	Vlaams-Brabant
	Bareel van Sint-Gillis	Brussel
	City Place Stephanie	Brussel
	Burcht	Antwerpen
	Quellin	Antwerpen

4. Aanpak

Twaalf medewerkers en vrijwilligers van Velt trokken als anonieme shopper naar de 30 bovengenoemde winkels tussen 7 en 22 juni 2022.

In eerste instantie controleerden ze of de **wettelijk verplichte [info op posters of op een andere manier in het rek van de pesticiden](#) of in de buurt daarvan zichtbaar was.**

Daarna maakten ze een **inventaris van het aanbod materialen en producten om met onkruid aan de slag te gaan:**

- Veegborstels
- Voegenkrabbers en voegenborstels
- Branders
- Onkruidverdelgers

Pas dan stapten ze naar een verkoper toe **om advies te vragen** rond één van de onderstaande cases:

- Onkruid tussen de voegen van de klinkers op de oprit.
- Onkruid tussen de dolomietsteentjes op het trottoir langs de straat.
- Onkruid tussen de voegen van de tegels op het terras.

In het adviesgesprek vroegen ze in eerste instantie gewoon advies: wat kan ik doen om het onkruid weg te krijgen? Na het gesprek werd telkens opgelijst welk van onderstaande te verwachten adviezen vermeld werden door de verkoper:

- het onkruid wieden
- het onkruid maaien
- het onkruid branden
- het onkruid bespuiten met een onkruidverdelger

Indien de verkoper een onkruidverdelger adviseerde, werd gevraagd of er bijkomende voorzorgsmaatregelen moesten worden genomen voor een veilig gebruik van een onkruidverdelger. Na het gesprek werd telkens opgelijst welk van onderstaande te verwachten adviezen vermeld werden:

- handschoenen dragen
- extra beschermkledij dragen
- kinderen weghouden van het behandelde stuk
- afstand houden tot plekken verbonden met afwateringspunten (duiker riolering, afwateringsputje terras, ...)

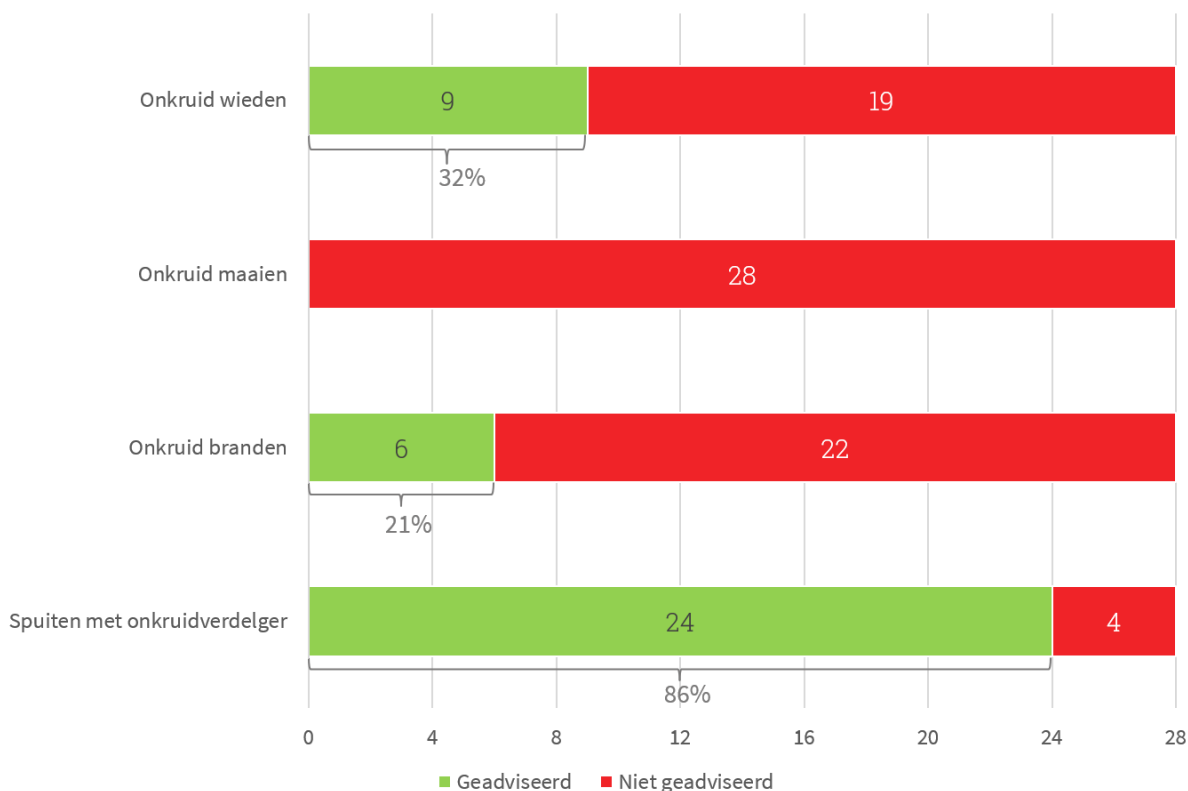
Na deze adviezen, vroegen de anonieme shoppers ook wat te doen om te vermijden dat het onkruid zou terug komen. Hierbij verwachtten we te horen dat:

- we voegen best dichtmaken
- we dolomietsteentjes beter opnieuw aanleggen
- we onkruid regelmatig handmatig kunnen verwijderen
- we regelmatig kunnen branden
- we regelmatig terug moeten spuiten met onkruidverdelgers

5. Resultaten

5.1. Advies van de verkoper bij vraag: ‘Wat kan ik doen om het onkruid nu weg te krijgen?’

Of we nu raad vroegen over onze oprit, het trottoir of terras, **het advies was meestal: spuiten**. Op slechts enkele plekken kwamen andere niet-chemische maatregelen aan bod.



Figuur 1: resultaat advies verkoper bij vraag: “Wat kan ik doen om het onkruid nu weg te krijgen?” (aantal winkels = 28)

Opmerkelijke vaststellingen

In één centra werd **een verboden product voor particulieren** aangeboden vanuit een kast onder de kassa.

“Nadat ik de vraag stelde haalde de dame aan de kassa het product ‘**Total Net Natural**’ (toelatingsnummer 10858G/B) van **SBM Life Science** van onder de kassa. Ze vertelde me dat dit geschikt is voor mijn probleem. Voorzorgsmaatregelen zijn volgens haar niet nodig, terwijl op de verpakking staat ‘Beschermende handschoenen dragen’ en om in een ‘Bufferzone van 10 meter rond oppervlaktewater niet te sproeien’. Dit product, een geconcentreerd gehalte van vetzuren (196,5 g/l vetzuren), **mag nu niet meer verkocht worden aan particulieren sinds 8 november 2021**. Enkel reeds verdunde producten (29,7 g/l vetzuren) zijn nog toegelaten voor particulieren. “ – **getuigenis anonieme shopper x**

Ook werd ons geadviseerd in één winkel om aan te kloppen bij een professionele gebruiker **om producten met glyfosaat te bekommen**. Glyfosaat is verboden voor particulieren in België sinds 2018. Tegelijkertijd werd glyfosaat in 2015 aangeduid door het Internationaal Agentschap voor Kankeronderzoek [als waarschijnlijk kankerverwekkend](#).

*“De huidige producten werken niet voldoende meer. We **mogen jammer genoeg geen producten met glyfosaat meer verkopen**. Je kan navraag doen bij een landbouwer of tuinaannemer om toch nog glyfosaat te verkrijgen. Zo deed ik dat ook en ben je een zomer gerust.” – antwoord verkoper winkel x*

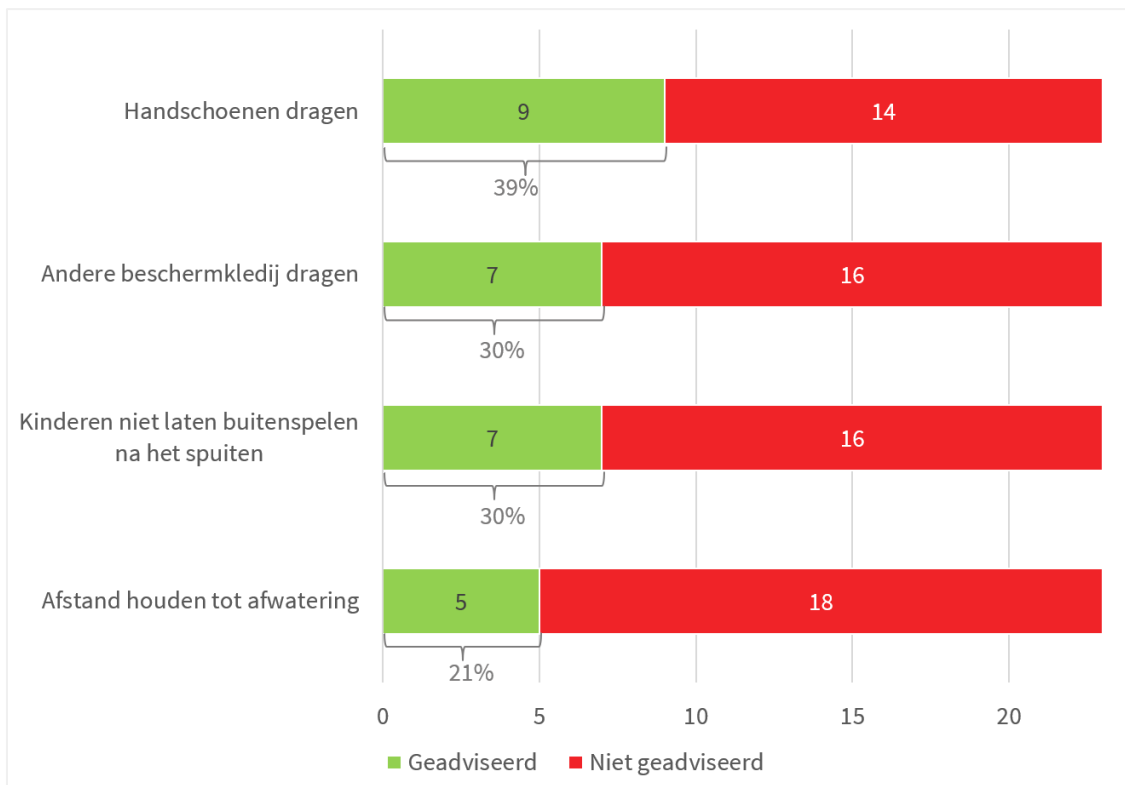
5.1. Advies van de verkoper bij vraag: “Moet ik bijkomende voorzorgsmaatregelen nemen voor het veilig gebruik van een onkruidverdelger?”

De resultaten tonen aan dat het advies van het personeel **ondermaats is op vlak van te nemen veiligheidsmaatregelen bij het gebruik van een onkruidverdelger. Meer dan 60% van de verkopers zegt dat voorzorgsmaatregelen overbodig zijn.** Dit is zorgwekkend wetende dat onkruidverdelgers verschillende gevarenaanduidingen en veiligheidsaanbevelingen dragen. Hieronder een voorbeeld van pelargonzuur, de actieve stof in heel wat onkruidverdelgers:

Veiligheidsaanbevelingen (P zinnen):

- P101: Bij het inwinnen van medisch advies, de verpakking of het etiket ter beschikking houden.
- P102: Buiten het bereik van kinderen houden.
- P262: Contact met de ogen, de huid of de kleding vermijden.
- P270: Niet eten, drinken of roken tijdens het gebruik van dit product.
- P280: Beschermende handschoenen dragen.
- P302 + P352: BIJ CONTACT MET DE HUID: Met veel water wassen gedurende minstens 15 minuten.
Blijven spoelen.
- P332 + P313: Bij huidirritatie: Een arts raadplegen.
- P337 + P313: Bij aanhoudende oogirritatie: Een arts raadplegen.
- P501: Inhoud en verpakking afvoeren naar inzamelpunt voor gevaarlijk of bijzonder afval.

Figuur 2: veiligheidsaanbevelingen uit ‘toelating van een gewasbeschermingsmiddel’ – bron: fytoweb



Figuur 3: resultaat advies verkoper bij vraag: “Moet ik bijkomende voorzorgsmaatregelen nemen voor het veilig gebruik van een onkruidverdelger?” (aantal winkels = 23)

Opmerkelijke vaststellingen

Meestal werd het advies voor het dragen van beschermkledij pas gegeven wanneer de anonieme shopper **expliciet** de vraag stelde: “Moet ik dan geen handschoenen of iets anders dragen van beschermkledij? Moet ik best geen afstand bewaren tot de duiker van de riolering?”.

Bijna geen enkele verkoper adviseert om afstand te houden tot afwateringspunten (duiker riolering, afwateringsputjes terras, ...). Nochtans bevatten de onkruidverdelgers schadelijke stoffen voor in het water levende organismen, met langdurige gevolgen. Dit staat bijvoorbeeld vermeld op de toelatingsfiche van de werkzame stof pelargonzuur:

Gevarenaanduidingen (H zinnen): <ul style="list-style-type: none">- H315: Veroorzaakt huidirritatie.- H319: Veroorzaakt ernstige oogirritatie.- H412: Schadelijk voor in het water levende organismen, met langdurige gevolgen.

Figuur 4: gevarenaanduidingen uit 'toelating van een gewasbeschermingsmiddel' – bron: fytoweb

Hierbij volgt zelfs een advies om 10 meter afstand te houden tot oppervlaktewaters:

Risicobeperkende maatregelen	10 m afstand houden van oppervlaktewaters.
-------------------------------------	--

Figuur 5: risicobeperkende maatregelen pelargonzuur – bron: fytoweb

Enkele antwoorden van de verkopers bij de gestelde vraag rond het nemen van veiligheidsmaatregelen

“Nee met de 'ecologische' producten van vandaag kan dat allemaal geen kwaad” – verkoper winkel x

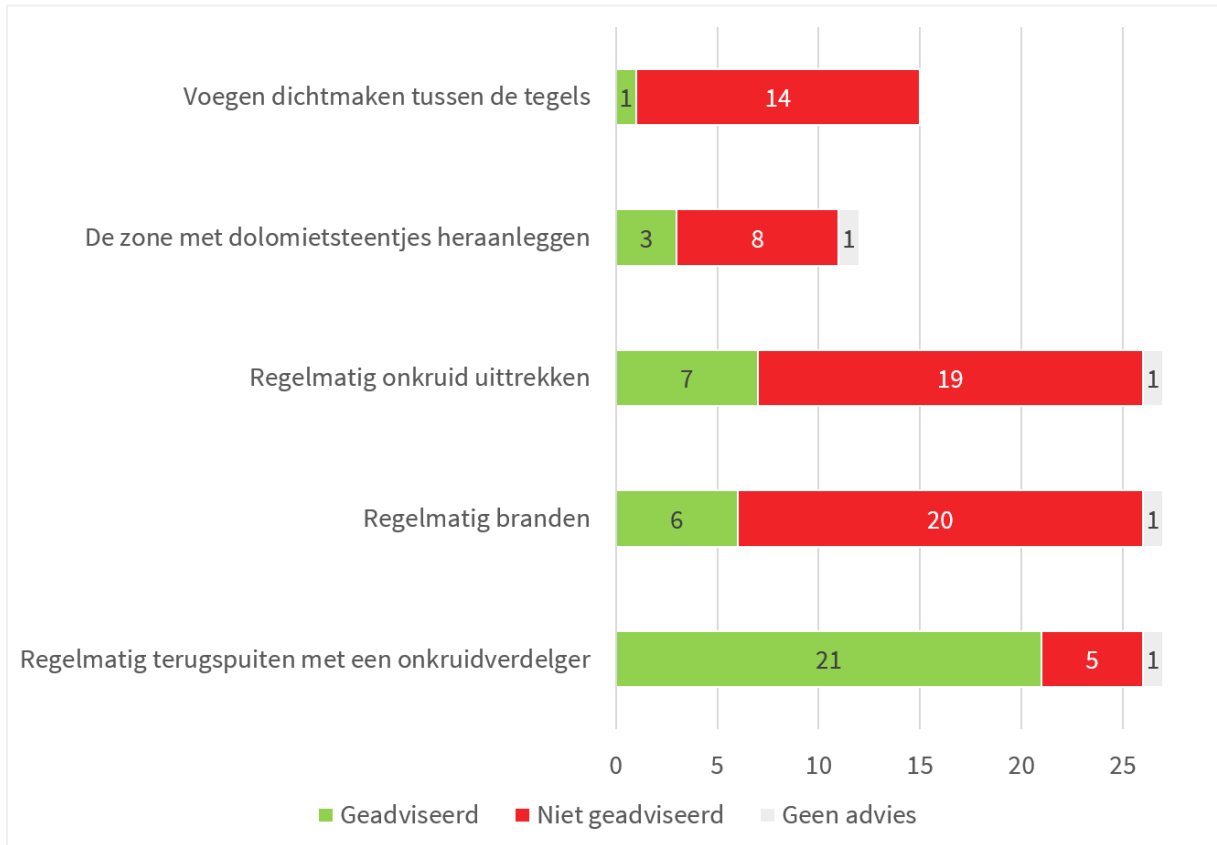
“Dat zijn geen bijtende producten hé” - verkoper winkel x

“Bwaah (schouderophalend) mijn man spuit dat gewoon zo, zonder handschoenen, met een rugsproeier. Hou de kinderen gewoon binnen als je spuit, dat is voldoende.” - verkoper winkel x

“Je hebt een hond, ha, ja je moet niet op je hond spuiten hé. Hou die tijdens het spuiten gewoon binnen.” – verkoper winkel x

5.1. Advies van de verkoper bij vraag: “Wat kan ik doen om te vermijden dat het onkruid terugkomt?”

Of we nu raad vroegen over het vermijden van onkruid op onze oprit, trottoir of terras, **het advies was meestal: regelmatig terug spuiten met een onkruidverdelger**. Opnieuw komen slechts op enkele plekken niet-chemische methoden aan bod. Op 1 plek werd ons geen advies gegeven.



Figuur 6: resultaat advies verkoper bij vraag: “Wat kan ik doen om te vermijden dat het onkruid terugkomt?”

5.2. Inventaris gereedschap ter bestrijding van onkruid

Het is een positieve vaststelling dat in alle 30 winkels het aanbod van gereedschap voor een niet-chemische bestrijding van onkruid (voegenkrabbers, wortelonkruidtrekkers, veegborstels, branders ...) aanwezig is.

Anderzijds stellen we ook vast dat in elke winkel (op één uitzondering na) nog steeds een heel ruim gamma onkruidverdelgers aanwezig is dat meestal ettelijke meters schapruimte inneemt.



Figuur 7: resultaat inventaris gereedschap in de bezochte winkels (aantal winkels = 30)

Opmerkelijke vaststellingen

In de meeste winkels staan onkruidverdelgers vrij in het winkelrek. In één bezochte winkel staan de onkruidverdelgers achter een balie. Hierdoor ben je als klant niet geneigd om zomaar een product uit het rek te nemen. Deze winkel heeft ook een ruim aanbod aan gereedschap voor niet-chemische bestrijding.

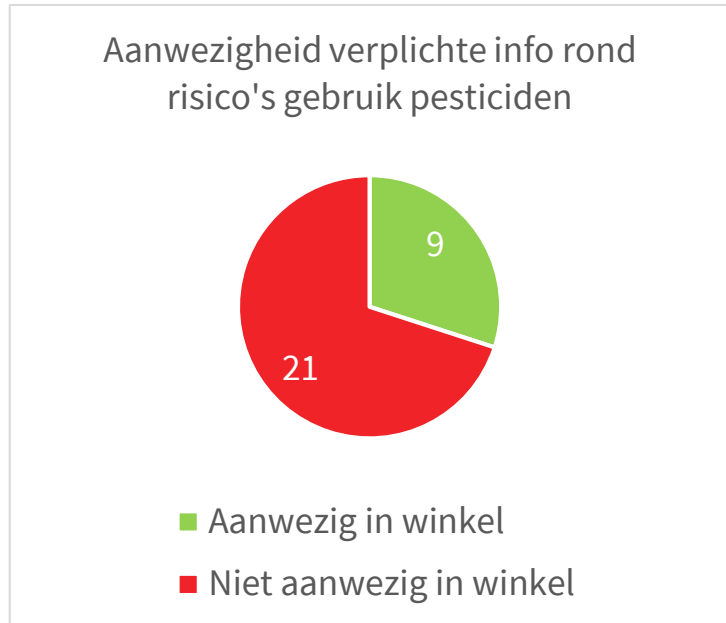
“We gaan weg van chemische bestrijding. Branden van het onkruid tussen de dolomietsteentjes van je trottoir is het beste.” – citaat van verkoper in bovenstaande winkel.

Eén bezochte winkel is gestopt met de verkoop van onkruidverdelgers. Ze vinden de huidige beschikbare producten niet meer effectief genoeg. Een kanttekening: er werd doorverwezen naar een andere winkel in de buurt voor het bekomen van onkruidverdelgers.

Het valt op dat branders her en der verspreid liggen in de winkels liggen. Meestal niet in de buurt van het rek met onkruidverdelgers en vaak zonder verwijzing naar onkruidbeheer.

5.3. Verplichte communicatie

In 70% van de winkels **ontbreekt de verplichte info (sinds 1 april 2022) die informatie geeft over de risico's bij het gebruik van pesticiden**. Voor april 2022 was een andere poster verplicht. In 8 van de 21 winkels waar de nieuwe info niet zichtbaar is hangt nog de oude poster op.



Figuur 8: (links) verplichte info; (rechts) resultaat aanwezigheid in winkel



Figuur 9: (links) verplichte info; (rechts) resultaat aanwezigheid in winkel

In **67% van de bezochte winkels ontbreekt** de info vanop 1 van de 3 posters rond alternatieven voor pesticiden.

Daarnaast stelt Velt zich vragen bij de **impact van de posters** op de potentiële koper van onkruidverdelgers.

1. De posters zijn vaak **niet goed zichtbaar**



2. De posters zijn **weinig attractief** ten op zichte van de vele kortingsbonnen en promo's ter hoogte van het rek met pesticiden.



3. De posters trekken **weinig aandacht** door het kleine formaat (A4) in vergelijking met het ruim en kleurrijk rek met pesticiden.



6. Conclusies

Velt is verontwaardigd dat de particuliere tuineigenaar in 2022 slecht geïnformeerd wordt in tuincentra en doe-het-zelfzaken.

- Bij een vraag naar advies over onkruid wordt de particulier in 86% van de tuincentra en doe-het-zelfzaken geadviseerd om **een onkruidverdelger te gebruiken**. Alternatieve methoden komen slechts gering aan bod.
- De particulier krijgt een **ondermaats advies over te nemen veiligheidsmaatregelen** bij het gebruik van een onkruidverdelger. Meer dan 60% van de tuincentra vindt veiligheidsmaatregelen overbodig.
- Tegen terugkomend onkruid geldt als advies hoofdzakelijk: **regelmatig terug spuiten met een onkruidverdelger**.
- Het **gereedschap voor niet-chemische methoden** ter bestrijding van onkruid is **aanwezig in alle bezochte winkels**. Anderzijds stellen we vast dat het aanbod onkruidverdelgers heel uitgebreid is en ettelijke meters schapruimte inneemt.
- De verplichte info rond risico's van een pesticide is in **70% van de winkels afwezig**. Ook stellen we ons vragen bij de impact op de potentiële kopers van onkruidverdelgers.

7. Aanbevelingen

Velt streeft naar een pesticidevrij beheer van onkruid. Intussen is het belangrijk om de risico's voor mens en milieu zoveel mogelijk te beperken. Daarom geven we naar aanleiding van de resultaten de volgende aanbevelingen:

- **TUINCENTRA EN DOE-HET-ZELFZAKEN**

Op de winkelvloer

- Betere positionering in de winkel van het alternatief gereedschap voor minder risicovolle niet-chemische methoden ter bestrijding van onkruid
- Duidelijke communicatie rond niet-chemische methoden en risico's gebruik van pesticiden

Voor het personeel

- Het personeel bijscholen over de effectiviteit van de niet-chemische methoden
- Het personeel bijscholen over het correct gebruik én de neveneffecten van pesticiden.

Best practice uit Nederland:

Tuinbranche Nederland en Velt zetten nuttige insecten in de kijker in 280 tuincentra



Copyright: Xander van Ommen voor Velt

Tuinbranche Nederland, de koepelorganisatie van zo'n 450 tuincentra en -winkels in Nederland lanceerde deze lente samen met Velt de campagne 'Vrolijke tuinhulpjes'. Het doel is om bezoekers van tuincentra te informeren over het belang van nuttige beestjes in de tuin.

In 280 tuincentra in Nederland zijn nog tot eind van de zomer vrolijke informatieborden verspreid tussen de planten. Bezoekers ontdekken op deze manier waarom deze beestjes nuttig zijn en hoe je ze zelf naar de tuin kunt lokken. Op die manier gaan consumenten op een andere manier kijken naar insecten. Door het koesteren van de beestjes en het zorgen voor een natuurlijk evenwicht in de tuin ontstaan er minder of geen plagen en is het teruggrijpen naar een chemische bestrijding overbodig.

Tuincentra in Nederland tonen op deze manier dat het duidelijk positioneren van niet-chemische methoden op de winkelvloer mogelijk is.

- **OVERHEID**

- Om de particuliere tuineigenaar te informeren rond de risico's bij het gebruik van een pesticide en de alternatieve methoden dient **een effectievere vorm van communicatie uitgewerkt te worden** dan de huidige posters. Controle op deze informatieplicht moet ook uitgevoerd worden.
- In afwachting van nieuwe effectievere communicatiemiddelen en een betere kennis van het personeel in tuincentra en doe-het-zelfzaken, worden pesticiden best **achter slot bewaard in de verkooppunten**. Enkel met een degelijk advies van een opgeleide verkoper kan hieruit een product gekocht worden. De overheid kan zo'n aanpak wettelijk verankeren.

- **PARTICULIERE TUINEIGENAAR**

Kies de geschikte methode voor pesticidevrij beheer van onkruid.

Welke methode geschikt is voor jou situatie ontdek je hier: <https://www.doehetzonder.nu/je-stoep-terras-oprit-op-een-natuurlijke-manier-onkruidvrij-houden>